

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ

ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਟੇਕ ਚੰਦ ਜੇ.ਜੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ

ਜੇ.ਜੇ. ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਦੇਸ਼ੀ- ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ-ਉੱਤਰਦਾਤਾ

1957 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 385

ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ (1860 ਦਾ XLV) ਧਾਰਾ 84-ਪਾਗਲ ਵਿਅਕਤੀ-ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਤੋਂ ਛੋਟ-ਪਾਗਲਪਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ-ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਮਿਆਰ ਤੋਂ ਛੋਟ-ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ ਦਾ ਹਰ ਰੂਪ-ਕੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ-ਨਿਯਮ ਸਵੱਛਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, ਕਿਹਾ-ਵਿਚਕਾਰ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੰਨਿਆ/ਕਿਹਾ, ਟੇਕ ਚੰਦ, ਜੇ.:-

(1) ਕਿ ਪਾਗਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਤਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ- "ਕਰਮ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਨ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ (actus non facit reum nisi mens sit rea) (ਕੋਈ ਕੰਮ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ) ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਰਾਦਾ ਅਤੇ ਕੰਮ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਾਗਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (ਫਿਊਰੀਓਸੀ ਨੱਲਾ ਵਾਲੰਟਾਸ ਐਸਟ) ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਪਾਗਲ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ (ਫਿਊਰੀਓਸਸ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਲੋਕੇ ਐਸਟ), ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਗਲ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਨ ਦੀ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਸਥਿਤੀ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਸਭਿਅਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ "ਕਿਸੇ ਤਰਕ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਨੁਕਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮਨ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਕੰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਜਾਂ, ਜੇ ਉਸਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਣੇ, ਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।" ਦੇਸ਼ੀ ਦੀ ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਇੱਛਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

(2) ਉਸ ਪਾਗਲਪਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸਹੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜੋ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ ਦੀਆਂ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਲਕੀ ਭਰਮ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੈਰਾਨੋਆ ਜਾਂ ਸ਼ਾਈਜ਼ੋਫਰੀਨੀਆ ਦੇ ਅਤਿਅੰਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਮਾਨਸਿਕ ਕਮੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਹੋਈ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ, ਜਾਂ ਸਹੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰ ਅਵਸਥਾ ਹੀ ਬਚਾਅ ਹੋਵੇਗੀ।

(3) ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ ਜਾਂ ਉਲੰਘਣਾ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਆਮ ਆਚਰਣ ਤੋਂ ਭਟਕਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਾਗਲਪਨ ਦਾ ਮਿਆਰ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧੀ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਭਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਡਾਕਟਰੀ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਰ ਮਾਨਸਿਕ ਬਿਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਪੀੜਤ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਵੇਗੀ। ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧੀ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਧਾਰਨ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਨੁਭਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਫਿਰ ਵੀ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਮਝਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਕਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਚੈੱਕ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਸਮਾਜ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਬਣਤਰ ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ, ਵਿਗਾੜ ਜਾਂ ਗੜਬੜ ਇੱਕ ਡਿਗਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਨੁਭਵੀ ਜਾਂ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਗ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਤੱਥ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਕੜਵਾਹਟ, ਕਮਜ਼ੋਰ-ਮੰਨਣ, ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਨਸਿਕ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, ਸਿਰਫ ਪਾਗਲਪਨ, ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਅਸੰਤੁਲਨ, ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਬੇਕਾਬੂ ਗੁੱਸਾ ਜਾਂ ਈਰਖਾ, ਬੇਕਾਬੂ ਨਫਰਤ ਜਾਂ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ, ਨੈਤਿਕ ਵਿਗਾੜ ਨੂੰ ਘਟਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨ, ਲਾਇਲਾਜ ਵਿਗਾੜ, ਅਤਿ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਅਤਿ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਮੂਰਖਤਾ, ਮੂਰਖਤਾ, ਸਵੈ-ਨਿਯੰਤ੍ਰਣ ਦੀ ਘਾਟ, ਘੋਰ ਸਨਕ ਅਤੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ, ਮਾਨਸਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਵਿਗਾੜ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਾਨਸਿਕ ਕਮੀ ਦੇ ਰੂਪ ਹਨ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਲਾਰਡ ਬ੍ਰੈਮਵੈਲ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, "ਜੇ ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੂਹਣੀ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਾਗਲਪਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਝੁਕਦੇ"। ਮਨ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਕਾਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਤਾਂ ਜੋ ਅਪਰਾਧਿਕ ਐਕਟ ਦੇ ਦੰਡਕਾਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

(4) ਇਹ ਕਿ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਦਾਲਾ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵੇਲੇ, ਦੇਸ਼ੀ ਮਨ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਤਰਕ ਦੇ ਨੁਕਸ ਹੇਠ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਕੰਮ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਜੋ ਉਹ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਜਾਂ ਜੋ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਗਲਤ ਸੀ। (MC Naughton Rule)। ਇਸ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ "ਗਲਤ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨੈਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਜਾਂ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕੰਮ ਜਾਇਜ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।

(5) ਇਹ ਕਿ ਅੰਸ਼ਕ ਭਰਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਕਥਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਸੱਟ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਜਾਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ, ਜਾਂ ਕੁਝ ਜਨਤਕ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਪਾਗਲ ਭਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਫਿਰ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੁਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

(6) ਇਹ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਗਲ ਅਟੱਲ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਬਚਾਅ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਸੀ।

(7) ਇਹ ਕਿ ਇੱਕ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ ਜੋ ਮਨ ਦੀ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(8) ਇਹ ਕਿ ਹਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤਕ ਕਾਰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

(9) ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜ ਦੇ ਨਤੀਜੇ, ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ੀ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵਰਜਿਤ ਖੇਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਧਾਨ ਦੇ ਰੱਖਿਅਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨਿਆਂ ਨਿਰਪੱਖ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਜੁਰਅਤ ਵਾਲਾ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਚਾਅ ਵਜੋਂ, ਪਾਗਲਪਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਤੰਗ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਾਨਸਿਕ ਅਸਾਂਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬੇਧਾਤਮਕ ਅਤੇ ਇੱਛੁਕ ਫੈਕਲਟੀਜ਼ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬੌਧਿਕ, ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਇੱਛੁਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਾੜੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਮਨੁੱਖੀ ਆਚਰਣ ਦੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਪੈਟਰਨ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਹਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਜਾਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਭਟਕਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦੇਵੇਗੀ, ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਿ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਜਿਸ ਟੈਸਟ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਮੈਕ ਨੈਟਨ ਰੂਲਜ਼ ਦਾ "ਸਹੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਟੈਸਟ" ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 84 ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਸ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਹੀ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਬਚਾਅ ਵਜੋਂ ਪਾਗਲਪਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਟੀ.ਸੀ.ਗੁਪਤਾ, ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਮਿਤੀ 16 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1957 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ।

ਪੀ.ਸੀ. ਜੈਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਚੇਤਨ ਦਾਸ, ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ।

ਫੈਸਲਾ

ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਜੇ. ਇਹ ਅਪੀਲ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜੇਲ੍ਹ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 16 ਅਪ੍ਰੈਲ 1957 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਨੰਤ ਕੌਰ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਮਾਣਯੋਗ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਆਹ 35 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਨੰਤ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 3, ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਧੀ ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਧੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਸੀ, ਦਾ ਨਾਮ ਦੁਰਗਾ ਦੇਵੀ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਵਿਆਹ ਬਦਰੀ ਨਾਥ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 4. ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 3, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨਵਾਂ ਕੋਟ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਉਸੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਆਪਣੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਵੱਖਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ

ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਦਰੀ ਨਾਥ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 4, ਨੇੜੇ-ਨੇੜੇ, ਕੁਝ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੁਰਗਾ ਦੇਵੀ ਦੀ ਮੌਤ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤਿੰਨ ਚੌਥਾਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੀ ਉਮਰ ਸਿਰਫ 5 ਜਾਂ 6 "ਕੰਨਾਂ" ਦੇ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਭੈਣ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਜੀਜਾ ਬਦਰੀ ਨਾਥ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 4 ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਆਦਤ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬਦਰੀ ਨਾਥ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 4 ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤਨੀ ਦੀ ਬੇਵਫ਼ਾਈ ਦੇ ਭਰਮ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਾਨਸਿਕ ਮੁਆਇਨਾ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਡਾ: ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ, ਡੀ.ਡਬਲਯੂ.1, ਮੈਟਲ ਹਸਪਤਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੇ 22 ਜੂਨ, 1956 ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਬੇਵਫ਼ਾਈ ਬਾਰੇ ਸਖ਼ਤ ਭੁਲੇਖਾ। ਉਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਭਰਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪਾਗਲਪਨ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਘਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਟਿਕਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤਨੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨਾਲ ਬੇਵਫ਼ਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਉਸ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 3, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। 25 ਜੁਲਾਈ, 1956 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 3, ਜਿਸ ਨੇ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬਦਰੀ ਨਾਥ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 4, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5, ਹਰਭਗਵਾਨ ਦਾਸ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 6, ਅਤੇ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 7 ਸਾਰੇ ਗੁਆਂਢੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਰਾਤ ਕਰੀਬ 9 ਵਜੇ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੱਕ ਚੱਲੀ। ਦੇਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਹਰਭਗਵਾਨ ਦਾਸ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 6, ਅਤੇ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 7, ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤ ਗਏ। ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 3, ਬਦਰੀ ਨਾਥ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 4 ਅਤੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5, ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 3, ਪਰ ਲੇਨ ਵਿੱਚ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤਨੀ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਸੌ ਗਏ। ਇਹ ਇੱਕ ਹਨੇਰੀ ਅਤੇ ਬੱਦਲਵਾਈ ਰਾਤ ਸੀ। ਕਰੀਬ 2 ਜਾਂ 2.30 ਵਜੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਨੰਤ ਕੌਰ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਬਦਰੀ ਨਾਥ ਅਤੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ। ਉਹ ਕਮਰੇ ਲਈ ਬਣਾਇਆ। ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਟਾਰਚ ਲਾਈਟ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਗਲੇ ਨਾਲ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਕਮਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦੂਜੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਨੰਤ ਕੌਰ ਤੇਜ਼ਾਬ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੜੀ ਹੋਈ ਲਾਸ਼ ਪਈ ਸੀ। ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 3, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਡਵੀਜ਼ਨ ਡੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ 4.30 ਵਜੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ, ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਏ.ਐਸ.ਆਈ., ਰਾਮ ਰਤਨ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 15, ਜਲਦੀ ਹੀ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਲੋੜੀਂਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ ਮੁਰਦਾਘਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਲਏ ਗਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰਾਮਸਰਨ ਦਾਸ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 13, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ

ਸਵੇਰੇ 4.40 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਸ ਨੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ। ਉਸਨੂੰ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 55 ਅਤੇ 109 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਨੰਤ ਕੌਰ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਡਾਕਟਰ ਐਚ.ਚੰਦਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਚ ਮੱਥੇ, ਚਿਹਰੇ, ਅੱਗੇ ਅਤੇ ਗਰਦਨ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ, ਸਾਹਮਣੇ ਅਤੇ ਛਾਤੀ ਦਾ ਪਾਸਾ, ਪੇਟ ਦਾ ਅਗਲਾ ਅਤੇ ਪਾਸਾ, ਬਾਹਰੀ ਜਣਨ ਅੰਗ, ਦੋਵੇਂ ਪੱਟਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਅੱਧ ਦੇ ਅਗਲੇ ਅਤੇ ਪਾਸਿਆਂ, ਨੱਤਾਂ ਅਤੇ ਕੁੱਲ੍ਹੇ, ਮੋਢਿਆਂ ਸਮੇਤ ਦੋਵੇਂ ਉੱਪਰਲੇ ਅੰਗ ਅਤੇ ਗਰਦਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪੂਰੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਸਲੇਟੀ ਰੰਗ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ। ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਆਕਾਰ, ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਆਦਾਤਰ ਓਵਰਲੈਪਿੰਗ ਪਰ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਚਮੜੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਕੁਝ ਖਰਾਬ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਨਾਲ ਸੜਨ ਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਮੌਤ ਸਰੀਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੜਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਦਮੇ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਚਮੜੀ ਦੇ ਕੁਝ ਟੁਕੜਿਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਕੈਮੀਕਲ ਐਨਾਲਾਈਜ਼ਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਚਮੜੀ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਨਾਈਟ੍ਰਿਕ ਐਸਿਡ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ 26 ਜੁਲਾਈ 1956 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਉਸੇ ਦਿਨ, ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੋ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਡਾ. ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5. ਉਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਖੱਬੀ ਬਾਂਹ, ਹੱਥ ਅਤੇ ਅੰਗੂਠੇ, ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ, ਖੱਬੀ ਲੱਤ, ਅਤੇ ਮੱਥੇ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਡਿਗਰੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸੜਿਆ ਪਾਇਆ। ਨਹੁੰ, ਨੇਲ ਬੈਂਡ ਅਤੇ ਹੱਥ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਟਾਂ ਕਿਸੇ ਤੇਜ਼ਾਬ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ 26 ਜੁਲਾਈ 1956 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰੇਲਵੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਖੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 3, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸਦੇ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਮੁਦਾਲਾ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਕੁਝ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 3, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਸਬੰਧ ਸਨ, ਪਰ ਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ। ਬਦਰੀ ਨਾਥ ਦੇ ਘਰ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 4, ਅਤੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5, ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਕਰੀਬ 50 ਗਜ਼ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 3, ਹਾਲਾਂਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀਆਂ ਲੇਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਕੋਲ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸੌਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 3 ਨੂੰ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ, ਪਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਇਲਾਜ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੱਕ ਚੱਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, , ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 3, ਆਪਣੇ ਨੇੜਲੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਸ ਰਾਤ ਮੀਂਹ ਪਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਰਾਤ ਹਨੇਰਾ ਅਤੇ ਬੱਦਲਵਾਈ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁੱਤਾ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋਇਆ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਭੱਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਟਾਰਚ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿਆਰ

ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਾਤਲ ਕੌਣ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਏ.ਐਸ.ਆਈ., ਰਾਮ ਰਤਨ, ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 15. ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਅਤੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਪਾਏ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਤਿੰਨ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ, ਭਾਵ ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਬਦਰੀ ਨਾਥ ਅਤੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਬਾਰੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਹਰਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਜਿਹੜਾ ਲਈ ਟੈਂਡਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੀਟਿੰਗ ਬਾਰੇ, ਜੋ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ ਚੱਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੇ ਕਰੀਬ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਦੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ੍ਰੀ ਪੀ ਸੀ ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਵੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ, ਪਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਧਾਰਾ 304, ਭਾਗ II, ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰੀ ਗਵਾਹੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਤ ਸਦਮੇ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਦਮਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਨਾਈਟ੍ਰਿਕ ਐਸਿਡ ਸੁੱਟ ਕੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਂ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ ਕਿ ਇਰਾਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਿਰਫ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾਈਟ੍ਰਿਕ ਐਸਿਡ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਲਗਭਗ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੜ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ਾਬ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਜਲਣ ਅਤੇ ਜਲਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਤਾਂ ਲਗਵਾਈਆਂ ਸਨ ਜੋ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਲਈ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਸਨ।

ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਘਟਨਾ ਦੇ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਉਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜਲਣ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ਾਬ ਕਾਰਨ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤਨੀ ਦੇ ਕਤਲ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤਨੀ ਦੀ ਮੌਤ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ।

ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਸ਼ੁੱਧ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕੁਝ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀਜਾ ਬਦਰੀ ਨਾਥ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 4 ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਡਾ.ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ, ਡੀ.ਡਬਲਯੂ. 1 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਕਿ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਲਈ ਉਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣੀ ਪਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਬੇਵਫ਼ਾਈ ਦੇ ਭਰਮ

ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਪਾਇਆ। ਪਰ ਡਾ: ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ, ਡੀ.ਡਬਲਿਊ. 1, ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਭਰਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਸਹੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਦੀ ਆਮ ਧਾਰਨਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਭ ਕੁਝ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਜਵਾਬ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਬਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਮਾਨਸਿਕ ਜਾਂਚ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਦਿਮਾਗ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਸਭ ਇੱਕੋ ਹੀ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਉਲਝਾਇਆ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਬਾਰੇ ਭਰਮ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਾਕਟਰੀ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਸਥਾਈ ਪਾਗਲਪਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਉਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪਾਗਲਪਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਦੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਇਸੇ ਭੁਲੇਖੇ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੱਕ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣਾ ਰਵੱਈਆ ਬਦਲਣ ਲਈ ਮਨਾਉਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਚ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਸੌਂ ਗਏ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਦੀ ਅਸਲੀਲਤਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਨਾਈਟ੍ਰਿਕ ਐਸਿਡ ਸੁੱਟ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਕੀਤੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਸ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤਿ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਪੀਲ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਵਾਲਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਟੇਕ ਚੰਦ, ਜੇ.-ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਮਾਣਯੋਗ ਭਰਾ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਜ਼ਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਲਈ ਘਟਾ ਕੇ ਇੱਕ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਨਸਿਕ ਭੁਲੇਖੇ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨੁਕਤੇ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਕੇਸ ਦੇ ਉਸ ਪਹਿਲੂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਮੇਰੇ ਮਾਣਯੋਗ ਵੀਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਦਰਜ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਅਜਿਹੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਕੇਸ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਦੇਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਆਹ ਲਗਭਗ 35 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਨੰਤ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.3 ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਦੂਜੀ ਧੀ ਦੁਰਗਾ ਦੇਵੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.4 ਬਦਰੀ ਨਾਥ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੁਰਗਾ ਦੇਵੀਹਾਦ ਦੀ ਮੌਤ ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਨੰਤ ਕੌਰ ਆਪਣੀ ਭਰਜਾਈ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.4 ਬਦਰੀ ਨਾਥ ਆਪਣੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਭੈਣ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਘਰ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਅਮਿੱਟ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਬਦਰੀ ਨਾਥ ਨਾਲ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਨੇੜਤਾ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਭਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਨਸਿਕ ਭਰਮ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੁੱਟਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਲੂਕ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਸੀ। ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਡੀ.ਬੀ., ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਟੂ-ਦੀ ਫੋਰਮੈਨ, ਰੇਡਵੇਜ਼ ਵਰਕਸ਼ਾਪ, ਏਟਾਹ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਵਿਗੜ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂਟਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਮਰਥਨ ਨੰਬਰ 4545 |E-1, ਮਿਤੀ ਹੈ

3 ਜੁਲਾਈ, 1956, ਡਾ. ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ, ਡੀ.ਡਬਲਯੂ. 1, ਮੈਡੀਕਲ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਪੰਜਾਬ ਮੈਂਟਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਵੱਲ ਹਮਲਾਵਰ ਝੁਕਾਅ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਭਰਮ ਕਾਰਨ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੁਝ ਮਰਦ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ ਸੂਚੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੈਂਟਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। 22 ਜੂਨ, 1956 ਨੂੰ, ਡਾ. ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੇਸ਼ੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਉਹ ਪਾਗਲ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਅਧੀਨ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਾ. ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਪਾਗਲਪਨ ਦਾ ਤੱਥ ਇਹ ਸੀ ਕਿ "ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਬੇਵਫ਼ਾਈ ਬਾਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਭਰਮ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਉਸਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।" 15 ਅਪ੍ਰੈਲ 1957 ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਦੇਸ਼ੀ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ ਭੁਲੇਖੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਸਮਝਦਾਰ ਸੀ। ਉਹ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਉਸ (ਦੇਸ਼ੀ) ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਹੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ। ਉਸਨੇ ਫਿਰ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਉਹ (ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ) ਇਹ ਜਾਣਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਸਹੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਦੀ ਆਮ ਧਾਰਨਾ ਸੀ।" ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੇ ਆਧਾਰ, ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਅਰਥਹੀਣ ਅਤੇ ਅਰਥਹੀਣ ਹਵਾਲੇ ਹਨ, ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੇਖਕ ਕਿਸੇ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗੜ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਦੇ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਅਧਿਐਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਾਗਲਪਨ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

25 ਜੁਲਾਈ 1956 ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰੋਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਉਸ ਨਾਲ ਮਾੜਾ ਸਲੂਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਿਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 4 ਬਦਰੀ ਨਾਥ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 6 ਹਰਭਗਵਾਨ ਦਾਸ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 7 ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ੀ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਾ ਲਿਆ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਭਰੋਸਾ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਨੰਤ ਕੌਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਦਰੀ ਨਾਥ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.ਐਸ. ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 3. ਦੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਹੁਰੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 3 ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਇੱਕੋ ਘਰ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਦੁਪਹਿਰ 2 ਜਾਂ 2.30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਅਨੰਤ ਕੌਰ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜਾ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਦਰੀ ਨਾਥ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਟਾਰਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਗਲੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਮੁਲਜ਼ਮ ਭੱਜ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਆ

ਸਕਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਲਗਭਗ ਤੁਰੰਤ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਸਰਜਨ ਡਾ: ਐਚ ਚੰਦਰਾ ਨੇ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ। 26 ਜੁਲਾਈ, 1956 ਨੂੰ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਮੱਥੇ, ਚਿਹਰੇ, ਗਰਦਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅਤੇ ਪਾਸਿਆਂ, ਛਾਤੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅਤੇ ਪਾਸਿਆਂ, ਪੇਟ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅਤੇ ਪਾਸਿਆਂ 'ਤੇ ਗੰਦਗੀ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਿਆਪਕ ਜਲਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ, ਬਾਹਰੀ ਜਣਨ ਅੰਗ, ਦੋਵੇਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅਤੇ ਪਾਸੇ, ਨੱਕੜ ਅਤੇ ਕੁੱਲ੍ਹੇ, ਦੋਵੇਂ ਉੱਪਰਲੇ ਅੰਗ ਮੇਢੇ ਸਮੇਤ ਅਤੇ ਗਰਦਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪੂਰੀ ਗਰਦਨ। ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਰੀਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਡਿਗਰੀ ਦੇ ਖਰਾਬ ਜਲਣ ਦਿਖਾਏ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੈਮੀਕਲ ਐਗਜ਼ਾਮੀਨਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਖੋਰ ਪਦਾਰਥ ਨਾਈਟ੍ਰਿਕ ਐਸਿਡ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਘਟਨਾ ਦਾ ਚਸਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 3 ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 4 ਬਦਰੀ ਨਾਥ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5 ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਉਸ 'ਤੇ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ 30 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ 2,500, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਲੀਅਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਾਣਯੋਗ ਭਰਾ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਜੇ. ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਢੁਕਵਾਂ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.1 ਡਾ: ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ ਦਾ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ, ਡੀ.ਏ., ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਪਾਗਲ ਸੀ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਮਾਨਸਿਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਅਧੀਨ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮਨ ਦੀ ਅਸਧਾਰਨ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 84 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ:-

"ਕੁਝ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਦਿਮਾਗੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਗਲਤ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।"

ਪਾਗਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਛੇਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਤਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ "ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਨ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ" (actus non facit reum nisi mens sit rea) (ਇੱਕ ਐਕਟ ਦੇਸ਼ੀ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਹੈ।) ਜੁਰਮ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਰਾਦਾ ਅਤੇ ਕੰਮ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਾਗਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਹੈ (furiosi nulla voluntas est)। ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਪਾਗਲ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਵਿਅਕਤੀ (ਫਿਊਰੀਓਸਸ ਅਬਸੈਂਟਿਸ ਲੋਕੋ ਐਸਟ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇੱਕ ਪਾਗਲ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮਨ ਦੀ ਇੱਕ ਕਸੂਰਵਾਰ ਸਥਿਤੀ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਜੁਰਮ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਾਗਲਪਨ, ਸਾਰੇ ਸਭਿਅਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਜੁਰਮ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ "ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਨੁਕਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮਨ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਕੰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਜਾਂ, ਜੇ ਉਹ ਇਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।" ਦੇਸ਼ੀ ਦੀ ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਇੱਛਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ, ਜਾਂ ਆਮ ਆਚਰਣ ਤੋਂ ਭਟਕਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਾਗਲਪਨ ਦਾ ਮਿਆਰ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧੀ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਭਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਡਾਕਟਰੀ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਰ ਮਾਨਸਿਕ ਬਿਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਪੀੜਤ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਵੇਗੀ। ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸੰਸਾਯੋਗ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਧਾਰਨ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਨੁਭਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਅਸਧਾਰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਫਿਰ ਵੀ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੇ ਉਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਕਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਚੈੱਕ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਸਮਾਜ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਬਣਤਰ ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ, ਵਿਗਾੜ ਜਾਂ ਗੜਬੜ, ਇੱਕ ਡਿਗਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਨੁਭਵੀ ਜਾਂ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਗ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਤੱਥ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਕੜਵਾਹਟ, ਕਮਜ਼ੋਰ-ਦਿਮਾਗ, ਕੋਈ ਮਾਨਸਿਕ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, ਸਿਰਫ ਪਾਗਲਪਨ, ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਅਸੰਤੁਲਨ, ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਬੇਕਾਬੂ ਗੁੱਸਾ ਜਾਂ ਈਰਖਾ, ਬੇਕਾਬੂ ਨਫ਼ਰਤ ਜਾਂ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ, ਨੈਤਿਕ ਮੰਦਹਾਲੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨ, ਲਾਇਲਾਜ ਵਿਗਾੜ, ਅਤਿ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ, ਅਤਿ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਮੂਰਖਤਾ, ਮੂਰਖਤਾ, ਸਵੈ-ਨਿਯੰਤ੍ਰਣ ਦੀ ਘਾਟ, ਘੋਰ ਸਨਕ ਅਤੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ, ਮਾਨਸਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਵਿਗਾੜ ਦਾ ਸਬੂਤ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੁਆਰਾ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਇਹ ਮਾਨਸਿਕ ਕਮੀ ਦੇ ਰੂਪ ਹਨ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਲਾਰਡ ਬ੍ਰੈਮਵੈਲ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, "ਜੇ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੂਹਣੀ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਾਗਲਪਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਝੁਕਦੇ।" ਮਨ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਕਾਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਦੰਡਕਾਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਪਾਗਲਪਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸਹੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜੋ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ ਦੀਆਂ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਹਲਕੀ ਭਰਮ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ, ਪੈਰਾਨੋਆ ਜਾਂ ਸ਼ਾਈਜ਼ੋਫੋਰੇਨੀਆ ਦੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ। ਮਾਨਸਿਕ ਕਮੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਸਹੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਉਸਦੇ ਮਨ ਦੀ ਵਿਗੜਦੀ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰ ਅਵਸਥਾ ਹੀ ਬਚਾਅ ਹੋਵੇਗੀ।

ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸਾਡਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਗਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਬਸਟਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਊਸ ਆਫ ਲਾਰਡਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇੱਕ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ, ਇੱਕ ਡੈਨੀਅਲ

ਮੈਕਨੈਟਨ ਨੇ, ਸਰ ਰੋਬਰਟ ਪੀਲ ਦੇ ਨਿਜੀ ਸਕੱਤਰ, ਮਿਸਟਰ ਐਡਵਰਡ ਡ੍ਰਮੈਂਡ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਦੇ ਲਈ ਸਾਬਕਾ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਪਾਗਲਪਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਿਊਰੀ ਦੁਆਰਾ ਮੈਕਨੈਟਨ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਹਾਊਸ ਆਫ਼ ਲਾਰਡਜ਼ ਵਿੱਚ ਬਹਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਉਸ ਸਦਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਬਹਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸੰਖੇਪ ਸਵਾਲ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ। ਜੱਜਾਂ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਮਾਹਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਮੈਕਨੈਟਨ ਨਿਯਮਾਂ ਨੇ 1843 ਤੋਂ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਉਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹਨ: -

"ਪਾਗਲਪਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਦਾਲਾ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵੇਲੇ, ਦੇਸ਼ੀ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਨੁਕਸ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ, ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਣਣ ਲਈ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੰਮ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਜੇ ਉਹ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਜਾਂ, ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਗਲਤ ਸੀ।" ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦ "ਗਲਤ" ਮਤਲਬ ਕਿ ਨੈਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀ ਗਲਤ ਸੀ। ਜੌਰਜ ਕੇਡੋਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਰੀਡਿੰਗ ਨੇ ਦੇਖਿਆ: -

"ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਦਾ ਸਵਾਲ ਵਿਆਪਕ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਰਥਾਤ, ਹੱਤਿਆ, ਇਹ ਬਹਿਸਯੋਗ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਨੈਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਆਮ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਕੰਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.....

ਦਲੀਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਵਾਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਮਿਆਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ |

ਪਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨੰਬਰ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। " (12 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿਵੇਟ (34 Criminal Appeal Reports 87)।

ਰੇਜੀਨਾ ਬਨਾਮ ਵਿੰਡਲ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਮੈਕ ਨੈਟਨ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ "ਗਲਤ" ਦਾ ਅਰਥ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਜਾਂ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ "ਗਲਤ" ਨਹੀਂ, ਕੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕੰਮ ਜਾਇਜ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ; ਅਤੇ *ਰੇਕਸ ਬਨਾਮ ਰਿਵੇਟ* (34 Criminal Appeal Reports 87) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਸਮਾਨ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅੰਸ਼ਕ ਭਰਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਲਾਰਡ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਟਿੰਡਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਵਾਬ ਇਹ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ, ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਕਥਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਸੱਟ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਜਾਂ ਬਦਲੇ ਲਈ, ਪਾਗਲ ਭੁਲੇਖੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਜਨਤਕ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਹ ਫਿਰ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਜਿਸ ਸਮੀਕਰਨ ਦਾ ਅਰਥ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਸਮਝਿਆ

ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਤੱਥ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭਰਮ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਅਸਲ ਸਨ। ਲਾਰਡ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਉਦਾਹਰਣ, ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ, ਦੇਸ਼ੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਲਈ, ਉਸਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇ ਉਸਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਉਸਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹੀ ਸੱਟ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ, (ਡੈਨੀਅਲ ਮੈਕ ਨੈਗਟਿਨ ਦੇ ਕੇਸ ( ) 8 E' R. 718)।

ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤਕ ਕਾਰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

ਰੇਕਸ ਬਨਾਮ ਟਰੂ (127 L. T. R. 561) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਲਾਰਡ ਹੈਵਰਟ, ਸੀ.ਜੇ. ਨੇ ਮੈਕ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਢਿੱਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨੈਟਨ ਦੇ ਕੇਸ, ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਛੋਟ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੇਸ਼ੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਗਲਤ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਦਿਮਾਗੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। 1925 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਲਾਰਡ ਹੈਵਰਟ, ਸੀ.ਜੇ. ਨੇ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਿਧਾਂਤ ਵਜੋਂ ਬੇਕਾਬੂ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਬਚਾਅ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ, ਜੇ ਇਹ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ (*ਅਲਫਰਡ ਆਰਥਰ ਕੋਪਸ ਦੇ ਕੇਸ* (1.9 Cr. A.R. 50) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ।

ਰੇਜ਼ ਬਨਾਮ ਟਰੂ (127 L.T.R. p. 561.) ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਕੜੀ ਵਜੋਂ, ਲਾਰਡ ਚਾਂਸਲਰ ਨੇ 10 ਜੁਲਾਈ, 1922 ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ, "ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ, ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਗਲਪਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਮੈਡੀਕਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਇਲ ਮੈਡੀਕੋ-ਸਾਈਕੋਲੋਜੀਕਲ, ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਾਰਡ ਚਾਂਸਲਰ ਕਮੇਟੀ (1 ਨਵੰਬਰ, 1923) ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ-

"ਇਹ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਕੰਮ ਲਈ ਗੈਰ-ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

ਅਟੱਲ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼, ਬਾਰਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ 1924 ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 10 ਜੱਜ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿਸਪੌਂਸੀਬਿਲਟੀ (ਟਰਾਇਲ) ਬਿੱਲ, ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਦੇ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੇਸ਼

ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਟੱਲ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇਸ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗੀ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਜੁਰਮ ਇੱਕ ਭਾਵਨਾ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਸਰ ਜੇਮਸ ਸਟੀਫਨ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ' (1883), ਜਿਲਦ II, ਪੀ. 169 ਉਹਨਾਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਰਤਾਵੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਪੀੜਤ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ: -

"ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਜੋ ਉਹ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਹੋਰ ਅਚਾਨਕ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਪਰਤਾਵਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਜਿਸਦਾ ਗੁੱਸਾ ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਗਾਊਟ ਦੁਆਰਾ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਭੜਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਲਈ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਕੁਝ ਅਸਪਸ਼ਟ ਪਿਆਰ ਸੀ ਜੋ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਸਮਾਨ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸਵੈ-ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਆਮ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਮੁਆਫ਼ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਪਾਗਲਪਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ?

ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਗਲਪਨ ਸੰਜਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਰਤਾਵੇ ਦੇ ਰਹਿਮ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਹ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਪਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਗਲ ਅਟੱਲ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਬਚਾਅ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਕੈਰੀਗਨ (108 Atlantic Reporter 315.), ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ

"ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਇੱਕ ਰੂਪ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫੈਕਲਟੀਜ਼ ਇੰਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਨੈਤਿਕ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਅਤੇ ਹੈ ਕੁਝ ਰਹੱਸਮਈ ਦਬਾਅ ਦੁਆਰਾ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸਦਾ ਉਹ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੰਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਟੱਲ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਮਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧੀ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ"।

ਉਪਰੋਕਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਵਜੋਂ ਪਾਗਲਪਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ

ਦੇਵਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੈਕ ਨੋਟਨ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਮਾਪਦੰਡ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕੇਸਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਟੈਸਟ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਮਲਾ, ਡਾਕਟਰੀ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਨੂੰ ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਜੱਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਿਆ ਹੈ (ਮਿਨੇਸੋਟਾ ਲਾਅ ਰਿਵਿਊ, ਵਾਲੀਅਮ 41, ਫਰਵਰੀ, 1957, ਪੀ. 334, ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਪਿਟਸਬਰਗ ਲਾਅ ਰਿਵਿਊ, ਵਾਲੀਅਮ 18, ਨੰਬਰ 2, ਵਿੰਟਰ, 1957, ਪੀ. 216) ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਲੋਚਨਾ ਨੂੰ ਹੁਣ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਜਿਵੇਂ ਐਂਡਰਸਨ ਬਨਾਮ ਗ੍ਰਾਸਬਰਗ (78 N.W. 2d (Minn. 1956)) ਅਤੇ ਡਰਹਮ ਬਨਾਮ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ (214 Federal Reporter 2d 862 (1954) ਡਰਹਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੰਨਾ 874 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿਵੇਕਲੇ ਮਾਪਦੰਡ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ-ਗਲਤ ਟੈਸਟ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਾਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ((a) ਇਹ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਹਕੀਕਤਾਂ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਗਿਆਨ ਦਾ ਕਾਫੀ ਹਿਸਾਬ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ, ਅਤੇ ((b)

ਇਹ ਇੱਕ ਲੱਛਣ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 'ਅਟੁੱਟ ਇੰਪਲਸ ਟੈਸਟ, ਵੀ ਨਾਕਾਫੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਿਮਾਗੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦਿਮਾਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਢੁਕਵੇਂ ਸਹੀ-ਗਲਤ ਟੈਸਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਟੈਸਟ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਸਮਿਥ ਬਨਾਮ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ (36 Federal Reporter 2d 548, 549) ਵਿੱਚ, ਕੋਰਟ ਆਫ ਅਪੀਲਜ਼ ਦੇ ਐਸੋਸੀਏਟ ਜਸਟਿਸ ਵੈਨ ਓਰਸਡੇਲ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ-

"ਸਹੀ ਤੋਂ ਗਲਤ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਰਫ ਯੋਗਤਾ ਹੁਣ ਸਿਵਲ ਜਾਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਜਿੱਥੇ ਪਾਗਲਪਨ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਹੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਅਟੱਲ ਭਾਵਨਾ ਦੁਆਰਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸਦੀ ਤਰਕ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਉਸਦੀ ਬਿਮਾਰ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦੁਆਰਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਦੀ ਪਾਗਲ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕਿ ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ।"

ਪਰ ਹੇਲੋਵੇ ਬਨਾਮ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ (148 Federal Reporter 2d 665) ਵਿੱਚ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੈਤਿਕ ਪਰੀਖਣ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ:-

"ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰੇ ਅਸਧਾਰਨ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਣੇ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਮ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆਤਮਕ ਭਾਵਨਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਨਿਆਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਇਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਨ ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਫੈਕਲਟੀ ਹੈ ਜੋ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਭਾਅ, ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਆਵੇਗ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਆਮ ਭਾਵਨਾ ਅਜੇ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਨਿਰਜੀਵ ਵਸਤੂ ਜਾਂ

ਜਾਨਵਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਜੋ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਡੀ ਸਮੂਹਿਕ ਜ਼ਮੀਰ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦਾ।"

ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ:-

"ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਨੈਤਿਕ ਨਿਰਣੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਨਿਦਾਨ ਅਤੇ ਤਸ਼ਖੀਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਛੋਟਾ ਆਦਮੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਕਾਰਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਇਕ ਹੋਰ ਬੇਰਹਿਮ ਛੋਟੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ, ਭਾਵਨਾ ਜਾਂ ਆਵੇਗਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਮੈਕ ਨੈਟਨ ਨਿਯਮਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ, ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਹੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਟੈਸਟ ਪਾਗਲਪਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਅਤੇ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ। ਰਾਇਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਆਨ ਕੈਪੀਟਲ ਪਨਿਸ਼ਮੈਂਟ 1950-53 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਸਮੇਤ ਕਈ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ, ਡਾਕਟਰੀ ਅਤੇ ਆਮ ਰਾਏ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੰਨਾ 113 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ-

"ਮੈਕ ਨੈਟਨ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਧੁਨਿਕ ਡਾਕਟਰੀ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ, ਜੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਮਨ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦਾ ਹੈ - ਬੁੱਧੀ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇੱਛਾ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਗਲਪਨ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦਾ ਹੈ।"

ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜ ਦੇ ਨਤੀਜੇ, ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ੀ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵਰਜਿਤ ਖੇਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਧਾਨ ਦੇ ਰੱਖਿਅਕਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ; ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਦੂਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਹਿੰਮਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਚਾਅ ਵਜੋਂ, ਪਾਗਲਪਣ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਤੰਗ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਾਨਸਿਕ ਅਸਾਂਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬੇਧਾਤਮਕ ਅਤੇ ਇੱਛੁਕ ਫੈਕਲਟੀਜ਼ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬੌਧਿਕ, ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਇੱਛਾਤਮਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਸਧਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਿ ਉਹ ਮਨੁੱਖੀ ਆਚਰਣ ਦੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਪੈਟਰਨ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਹਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਜਾਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਭਟਕਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦੇਵੇਗੀ, ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਿ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਜਿਸ ਟੈਸਟ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਮੈਕ ਨੈਟਨ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ "ਸਹੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਟੈਸਟ" ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 84 ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਸ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਹੀ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਬਚਾਅ ਵਜੋਂ ਪਾਗਲਪਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਛੱਜੂ ਮੱਲ ਬਨਾਮ ਕਿੰਗ ਸਮਰਾਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (94 P.L.R. 1909) ਵਿੱਚ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ "ਇਹ ਕੇਵਲ ਮਨ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਹੈ ਜੋ ਮਨ ਦੀਆਂ ਬੇਧਾਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭੌਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ

ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਛੇਟ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ, ਮਨ ਦੀ ਅਸੁਵਿਧਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਹੱਦ ਦੀ ਲੋੜ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਗਲਤ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਜੋਗ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਡਾਕਟਰੀ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਜੋ ਅਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਡਾਕਟਰੀ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 84 ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਸਰਦਾਰਾ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ (111 LC. 331) ਵਿੱਚ, ਐਡੀਸਨ, ਜੇ., ਨੇ ਦੇਖਿਆ:-

"ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਪੀਲ ਕਰਤਾ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤਾ ਰੋਕਾਂ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਪਾਗਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹਾਸੇਹੀਣਾ ਹਾਸੇਹੀਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਛੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪਾਗਲ ਆਦਮੀ ਹੋਣ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਜਿਹਾ ਆਦਮੀ ਬਣੇ ਜੋ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਂਝਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗਲਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।"

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਡਾ: ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ, ਡੀ.ਡਬਲਿਊ. 1, ਮੈਂਟਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਮਾਗੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਇਲਾਜ ਲਈ ਮਾਨਸਿਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਸਮਝਦਾਰ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਭਰਮ ਲਈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਉਸ ਨਾਲ ਬੇਵਫ਼ਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਦਰੀ ਨਾਥ ਨਾਲ ਵਿਭਚਾਰੀ ਨੇੜਤਾ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ "ਉਹ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਹੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਦੀ ਆਮ ਧਾਰਨਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ।" ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੰਮ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 84 ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਨ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ, ਜਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਗਲਤ ਸੀ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਸੀ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਬਦਰੀ ਨਾਥ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਭੈਣ ਦੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸਬੰਧ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਬੇਵਫ਼ਾ ਪਤਨੀ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਵਿਭਚਾਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੀ ਸੀ। ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਪਾਗਲ ਜਾਂ ਮਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ, ਦੇਸ਼ੀ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਬੇਵਫ਼ਾਈ ਦੇ ਅਟੱਲ ਭਰਮ ਵਿਚ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀੜਤ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ ਜੋ ਮਨ ਦੀ ਅਸੁਵਿਧਾਜਨਕਤਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਾਣਯੋਗ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਕਤਲ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਜੋ ਅਤਿਅੰਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਵਸੂਲੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮਕੁੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਕ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮੀਨੂੰ ਬਾਲਾ